

O b s a h

Předmluva	3
Obsah	5
1. Úvod do studia dějin pravěku	9
1.1. Úvod do studia	9
1.1.1. Význam studia dějin pravěku	9
1.1.2. Základní pojmosloví	10
1.2. Archeologické prameny	13
1.2.1. Nemobilní památky hmotné kultury	14
1.2.2. Mobilní památky hmotné kultury	18
1.2.3. Surovina v pravěku	20
1.3. Stručné dějiny a organizace české a slovenské archeologie ..	25
1.3.1. Přehled dějin archeologie v Čechách	26
1.3.2. Přehled dějin archeologie na Moravě	28
1.3.3. Přehled vývoje slovenské archeologie	30
1.3.4. Současná organizace české a slovenské archeologie ..	32
1.4. Nástin archeologické metodologie	34
1.4.1. Terénní průzkum (prospekce)	34
1.4.2. Terénní výzkum a jeho dokumentace	37
1.4.3. Laboratorní restaurace a konzervace pramenů hmotné kultury	38
1.4.4. Analyticko-syntetické vyhodnocení archeologických pramenů	39
1.5. Periodizace pravěku	46
2. Vznik prvobytné společnosti	49
2.1. Význam přírodního prostředí pro nejstarší dějiny lidstva ..	49
2.1.1. Geologický vývoj země	49
2.1.2. Podnebí pleistocénu	49
2.1.3. Geologie pleistocénu	54
2.1.3.1. Ledovcové sedimenty	54
2.1.3.2. Suchozemské sedimenty	54
2.1.3.3. Vodní sedimenty	55
2.1.4. Vývoj podnebí v holocénu	56
2.1.5. Území ČSSR v dobách ledových	57
2.2. Vznik člověka (antropogeneze) a jeho vývoj	59
2.2.1. Filozofická podstata problému	59
2.2.2. Postavení člověka v živočišné říši	60
2.2.3. Antropogeneze	61
2.2.3.1. Vývoj primátů	61
2.2.3.2. Vznik a vývoj hominidů	63
2.2.3.3. Rod Homo	65
2.2.4. Kosterní nálezy pleistocénního člověka z ČSSR	67
3. Starší a střední doba kamenná (paleolit a mezolit)	69
3.1. Přisvojovací (nevýrobní) hospodářský systém	69
3.2. Společenské vědomí a věrské představy	71
3.2.1. Počátky společenského vědomí	71
3.2.2. Vznik a vývoj věrských představ	72
3.3. Periodizace paleolitu	74

3.4.	Paleolit a mezolit ČSSR	75
3.4.1.	Starý paleolit (protolit)	75
3.4.2.	Střední paleolit	76
3.4.3.	Mladý paleolit	77
3.4.4.	Pozdní paleolit (epipaleolit)	79
3.4.5.	Mezolit (konečný paleolit)	79
3.5.	Pleistocénní umění	80
3.5.1.	Hlavní oblasti pleistocénního umění	81
3.5.2.	Druhy pleistocénního umění	81
3.5.3.	Vývoj umění v paleolitu	83
3.5.4.	Význam pleistocénního umění	84
3.5.5.	Památky pleistocénního umění v ČSSR	85
4.	Mladší doba kamenná (neolit)	88
4.1.	Neolitická revoluce	89
4.2.	Neolitická společnost a její ideologie	92
4.3.	Periodizace a územní oblasti neolitu	93
4.4.	Neolit ČSSR	94
4.4.1.	Starší neolit	94
4.4.2.	Střední neolit	96
4.4.3.	Mladší neolit	97
5.	Pozdní doba kamenná (eneolit)	100
5.1.	Hospodářská základna evropského eneolitu	101
5.2.	Eneolitická společnost a její ideologie	102
5.3.	Periodizace a územní oblasti eneolitu	103
5.4.	Eneolit ČSSR	105
5.4.1.	Časný eneolit	105
5.4.2.	Starší eneolit	105
5.4.3.	Střední eneolit	107
5.4.4.	Mladší eneolit	109
5.4.5.	Nejstarší kovové předměty českého a slovenského eneolitu	110
5.4.6.	Pozdní eneolit	111
5.4.6.1.	Lid se šňůrovou keramikou	111
5.4.6.2.	Lid se zvoncovitými poháry	114
5.4.6.3.	Protoúnětická kultura	115
6.	Doba bronzová	117
6.1.	Hospodářská základna doby bronzové	118
6.1.1.	Rozvoj druhé velké společenské dělby práce	118
6.1.2.	Obchod a problém předmincovních platidel	121
6.2.	Ekonomika, společnost a ideologie doby bronzové	122
6.3.	Chronologické a geografické třídění památek doby bronzové	125
6.3.1.	Evropské periodizační systémy doby bronzové	125
6.3.2.	Hlavní ohniska vývoje doby bronzové v Evropě	128
6.4.	Doba bronzová v ČSSR	129
6.4.1.	Starší doba bronzová	129
6.4.1.1.	Únětická kultura	129
6.4.1.2.	Kultury starší doby bronzové na Slovensku	132
6.4.1.3.	Závěrečný horizont starší doby bronzové ..	134
6.4.2.	Střední doba bronzová	137
6.4.2.1.	Středodunajská mohylová kultura	138
6.4.2.2.	Ostatní mohylové kultury v ČSSR	140
6.4.2.3.	Pilínská kultura	141
6.4.3.	Mladší doba bronzová	142
6.4.3.1.	Lužická kultura	142
6.4.3.2.	Podunajské kultury starších popelnicových polí	145

6.4.3.3.	Karpatské kultury starších popelnicových polí	148
6.4.4.	Pozdní doba bronzová	150
6.4.4.1.	Slezská kultura	150
6.4.4.2.	Podunajské kultury mladších popelnicových polí	153
6.4.4.3.	Karpatské kultury mladších popelnicových polí	155
7.	Doba halštatská	157
7.1.	Význam železa - základní suroviny posledních tisíciletí .	158
7.1.1.	Místo objevu železa	158
7.1.2.	Technologie železářství	159
7.2.	Ekonomika a ideologie halštatské společnosti	160
7.2.1.	Vznik "knížecí" vrstvy doby halštatské	161
7.2.2.	Otázky společenské nadstavby	163
7.3.	Periodizace, chronologie a územní oblasti doby halštatské	164
7.4.	Doba halštatská v ČSSR	165
7.4.1.	Halštatský úsek	165
7.4.1.1.	Platěnická kultura	165
7.4.1.2.	Kultury podunajského halštatu	168
7.4.1.3.	Karpatské halštatské kultury	171
7.4.2.	Pozdně halštatský úsek	173
7.4.2.1.	Lokální typy lužické zóny	173
7.4.2.2.	Pozdně halštatské skupiny podunajské zóny	174
7.4.2.3.	Pozdní halštatské karpatské zóny	176
8.	Doba laténská	178
8.1.	Historický obraz doby laténské v Evropě	178
8.1.1.	Prvé písemné zprávy	178
8.1.2.	Základní územní a etnické oblasti Evropy v laténu .	179
8.1.3.	Pravlast Keltů a vznik laténského slohu	180
8.1.4.	Keltské jazyky a keltské kmeny	181
8.1.5.	Historická keltská expanze	183
8.2.	Hospodářský systém Keltů	184
8.2.1.	Hospodářská základna	184
8.2.2.	Keltské mincovnictví	186
8.3.	Keltská společnost a její ideologie	187
8.4.	Periodizace doby laténské	189
8.5.	Doba laténská v ČSSR	190
8.5.1.	Etnický obraz území ČSSR v laténu	190
8.5.2.	Laténská kultura v ČSSR	191
8.5.3.	Dácké osídlení a púchovská kultura	195
9.	Doba římská	197
9.1.	Stručný historický obraz doby římské v Evropě	197
9.1.1.	Hlavní písemné prameny k dějinám střední Evropy ..	197
9.1.2.	Základní územní a etnické oblasti Evropy v době římské	198
9.1.3.	Původ Germánů a hlavní germánské kmeny	200
9.1.4.	Politické dějiny 1. - 4.stol. střední Evropy	201
9.2.	Hospodářská základna doby římské	206
9.3.	Germánská společnost doby římské a její ideologie	207
9.4.	Periodizace doby římské	210
9.5.	Archeologie doby římské v ČSSR	210
9.5.1.	Nejstarší germánské skupiny na území ČSSR	210
9.5.2.	Etnický obraz území ČSSR v době římské	211

9.5.3. Doklady pobytu Římanů na území ČSSR	212
9.5.4. Kultura doby římské	215
10. Doba stěhování národů	218
10.1. Stručný historický obraz doby stěhování národů	218
10.1.1. Hlavní písemné prameny	218
10.1.2. Politické dějiny doby stěhování národů	219
10.1.3. Etnické poměry v době stěhování národů na území ČSSR	221
10.2. Archeologie doby stěhování národů v ČSSR	223
10.2.1. Periodizace doby stěhování národů	223
10.2.2. Pohřebiště doby stěhování národů	224
10.2.3. Hmotná kultura doby stěhování národů	226
11. Staroslovanská doba	229
11.1. Stručný historický obraz raného středověku střední Evropy	230
11.1.1. Etnické a politické poměry ve střední Evropě ..	230
11.1.2. Písemné prameny k raným dějinám Slovanů	231
11.1.3. Etnogeneze Slovanů	233
11.1.4. Rozsídlení Slovanů (slovanská infiltrace a expanze)	235
11.1.5. Slovanské kmeny a jejich osudy v raném středověku	237
11.2. Hospodářské poměry starých Slovanů	242
11.2.1. Výrobní poměry	242
11.2.2. Počátky slovanského mincovnictví na území ČSSR .	244
11.3. Staroslovanská společnost a její ideologie	246
11.3.1. Společenské zřízení starých Slovanů	246
11.3.2. Světonázorové představy	248
11.4. Periodizace staroslovanské doby ve střední Evropě	249
11.5. Slovanská archeologie v ČSSR	250
11.5.1. Doba předhradištní	250
11.5.2. Starší doba hradištní	251
11.5.2.1. Historický přehled	251
11.5.2.2. Hmotná kultura starší doby hradištní .	252
11.5.2.3. Kesthelyská kultura; blatnicko- mikulčický horizont	254
11.5.3. Střední doba hradištní	256
11.5.3.1. Stručný historický přehled	256
11.5.3.2. Velkomoravská kultura	260
11.5.4. Mladší doba hradištní	266
11.5.4.1. Stručný historický přehled	266
11.5.4.2. Nárys raně středověké hmotné kultury .	268
Výběr odborné literatury	272
Seznam nejdůležitějších českých a slovenských odborných časopisů	281